N°. 22. Donderdag 14 Augustus 1902. 2de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling*. f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
Men abonneert zich voor minstens zes maanden ingaande op den dag der eerste toezending f 1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	- 0.09
» » » 1000 »	- 0.08
» » » 3000 »	- 0.07

REDACTIE: De 4de Commissie, aan welke de verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië is opgedragen.

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie”, en gezonden aan den Heer G. E. V. L. VAN ZUYLEN, *Voorzitter der Redactiecommissie*, **7a Heerengracht**, of den *Secretaris*, Mr. G. VAN SLOOTEN Azn., **43 Conradkade**, beiden Den Haag.

Voor de Administratie en Advertentiën wende men zich tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” **Haagpoort 4**, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan allen wordt gratis het Weekblad toegezonden.

Om lid te worden wende men zich per brief of briefkaart tot het bureau der Vereeniging, Heerengracht 4 Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Hoofdbestuur:

Van onze Afdeeling *„Nederlandsch-Indië”* kregen wij het bericht, dat het succes der gehouden tentoonstelling kans zou geven op een flink Regeerings-subsidie, waardoor men in staat zou zijn te Weltevreden een permanent tentoonstellings- en verkooplocaal op te richten van Kunstnijverheids-artikelen uit den ganschen O.-Indischen archipel.

Om dit te kunnen doen, had men echter rechtspersoonlijkheid noodig en die kan men, als afdeeling van eene vereeniging in Nederland, in Oost-Indië niet krijgen. Eene algemeene vergadering der leden was daarom uitgeschreven op den 18 Juli j.l., waarin het voorstel zou worden ter tafel gebracht, om voortaan op te treden onder den naam van: *„Nederlandsch-Indische vereeniging, Oost en West”*.

Het Indische bestuur schreef ons, dat men het verlangen koesterde om tot de moedervereeniging zooveel mogelijk te blijven in dezelfde verhouding als thans en verzocht ons om onze meening te willen meedeelen, hoe dit het best zou kunnen worden geregeld.

I. Van de Afdeeling 's Gravenhage:

In den loop der volgende week zal de in de Gothische Paleiszaal te houden **4de Groep-Tentoonstelling**, die van **Vlechtwerk in Bamboe, rottan en ander materiaal** geopend worden. Dag en uur zijn nog niet vastgesteld, maar wij zullen aan de Dagbladpers verzoeken die ter goeder tijd bekend te maken.

Naar het zich laat aanzien, zal ook deze tentoonstelling een bezoek overwaard zijn. Zelfs zij, die in Indië op het gebied van vlechtwerk denken véél gezien te hebben, vinden er zeker toch nog heel wat nieuws en eene rangschikking, die hen in staat stelt bij een overzicht van het vlechtwerk van onzen geheelen archipel, vergelijkingen te maken tusschen de kenmerkende eigenschappen van het werk in de verschillende streken. Ook van *West-Indië* zijn zeer fraaie inzendingen.

De catalogus, die niet alleen de opsomming van het tentoongestelde, maar ook belangrijke toelichtingen omtrent den vlechtwerkarbeid inhoudt, zal, naar wij hopen, al dadelijk op den dag der opening verkrijgbaar zijn.

Spoorwegen in Nederlandsch-Indië.

Toen indertijd (9 April 1901) de heer *van Kol* in het Kon. Instituut van Ingenieurs zijn voordracht hield, over een algemeen irrigatie-plan voor Java en Madura en daarbij aandrong op dadelijke, meerdere en betere bevloeiing der velden, zeide hij, zonder zulks te willen en in het vuur zijner rede, dat dit het eenige middel zou zijn om Java te vrijwaren tegen periodieken hongersnood.

Te recht brak de heer *Gerlings* daarop een lans voor de spoorwegen, die ongetwijfeld hongersnood onmogelijk maken, zoolang het volk, dat gebrek heeft aan eten, nog genoeg koopkracht bezit om de van elders aangevoerde levensmiddelen machtig te worden.

Dit laatste nu is bij een groot deel der bevolking van Java niet het geval en wanneer er dan ook op betere irrigatie wordt aangedrongen, dan denkt niemand daarbij aan *rijstgebrek*, waaruit de hongersnood ontstaan zou, maar aan *geldgebrek*. Het is hier de quaestie om aan de bevolking, die, tot heden toe, behalve den landbouw bijna geen middelen van bestaan heeft, aan loonend werk te helpen, om door meerdere productie den invoer van rijst op Java onnoodig te maken; zelfs misschien wel om overproduct te kunnen uitvoeren en daardoor het produceerend land te verrijken.

Wij irrigatie-voorstanders zijn echter, — en dit antwoordde ook de heer *van Kol* — volstrekt niet van meening, dat de bouw van spoorwegen in Indië niet krachtig zou moeten worden doorgezet, veel krachtiger zelfs dan men dit tot nu meende te moeten doen. Toen de heer *Gerlings* de vrees uitsprak, dat de spoorwegbouw aan de irrigatieplannen zou worden opgeofferd, had ook hij zeer zeker de «sluitende begrooting» in de gedachte, die jaren lang de steen der wijzen was voor onze koloniale Staatslieden. Vermeerdering van uitgaven voor de noodzakelijke bevloeiing der velden, zou, volgens dat stelsel, door eene vermindering van andere begrootingsposten moeten goedgemaakt of, zooals de technische begrootingsuitdrukking luidt: geëquivaleerd.

Zoowel de irrigatie, als de aanleg van spoorwegen zijn echter *buitengewone* werken, en zoolang er middel is om voor alle twee *buitengewoon* geld te krijgen en er zijn werkkrachten, zoowel om 't een als het ander gelijktijdig ter hand te nemen, zoolang dient men dit te doen, want het groote nut van beiden voor het heil der bevolking en de ontwikkeling van het land is aan geen twijfel onderhevig.

Wij hebben, reeds jaren geleden, in het Koninklijk Instituut van Ingenieurs er op gewezen, hoe weinig ons spoorwegnet op Java nog aan zelfs gematigde eischen voor de ontwikkeling van dit schoone land voldoet en telkens als dit maar eenigszins kon te pas komen, hebben wij onze stem, al was ze dan ook die van den roependen in de woestijn, op nieuw krachtig doen hooren en om eene andere spoorwegpolitiek gevraagd.

Thans geven ons daartoe weder aanleiding twee artikelen van den heer P. C. Huijser in Het Vaderland, het artikel van den heer L. Lange in ons n°. 18 van 17 Juli en een artikel in Het Vaderland van 27 Juli van den heer C. F. Zeeman.

De heer Huijser, een goede bekende op Indisch litterair gebied, die tot ons leedwezen in den laatsten tijd maar zelden in het strijdperk treedt, weet nog steeds in zijn eigen, gezelligen trant, duidelijk en overtuigend den lezer zijn betoog voor te leggen. Hij bepleit met warmte den aanleg eener spoorweglijn van Java over de Lampongs naar Palembang en brengt dit in verband met eene door de Regeering goed geleide emigratie van uit het overbevolkte Java naar het nog zoo weinig bevolkte en daarentegen aan bestaansbronnen zoo rijke Sumatra.

De heer H. deelt volkomen de meening, die in het bekende request aan de Tweede Kamer is uiteengezet, dat *verbeterde bevloeiing* de eerste eisch is om herstel te brengen voor den ziekelijken economischen toestand, waarin Java zich bevindt; hij dringt verder aan, evenals ook wij dit bij herhaling deden, op een krachtig pogen om Java niet te laten blijven een land van hoofdzakelijk landbouwers en daglooners, maar om ambachtskennis te bezorgen aan den inlander en tal van industrieën inheemsch te maken, waar buitenlandsche producten thans het geld van Java doen wegvloeiien, hetgeen 't land verarmt.

Maar hij vreest toch, dat in de toekomst ook dit een en ander nog niet genoeg zal zijn, tegenover de sterke toename der bevolking. Door emigratie onder Regeeringszorg zal men echter twee vliegen vangen in één klap: Java wordt er door ontlast van monden te veel en Sumatra krijgt handen, die het te weinig heeft.

Het spreekt van zelf, dat de heer Huijser voor den spoorweg, dien hij op 't oog heeft, staatsaanleg zou verkiezen, maar de droeve langzaamheid, waarmee tot nu toe in Oost-Indië Staatsspoorwegen werden aangelegd, laat hem niet veel hoop in die richting en hij geeft daarom een reeks van voordeelen aan de hand, die men den particulieren ondernemer zou moeten aanbieden, om bij dezen den lust op te wekken het werk ter hand te nemen.

Preferentie voor het doen van opmetingen, rentegarantie, afstand in kostelooze erfpacht van grond, met recht van ontginning en van mijnbouw in de nabijheid der spoorweglijn, zoomede de beschikking over het ter plaatse aanwezige opstaand hout en vrijheid van inzameling van boschproducten.

De heer Lange heeft in zijn artikel een geheel anderpunt van uitgang, dan de heer H. Hij doet niet het voorstel tot een enkele spoorweglijn met een speciaal doel. Zijne opvatting wordt het best weergegeven, door de alinea van zijn stuk, die hieronder volgt:

«Een der voornaamste middelen om rijke, vrucht-
«bare landen, zooals onze Koloniën onwederlegbaar
«zijn, tot ontwikkeling te brengen, is het maken
«van goede verbindings- en afvoerwegen. Daar
«de rivieren grootendeels onbruikbaar zijn, zullen
«spoorwegen het best aan 't doel beantwoorden.
«Breng in die uitgestrekte landen van Sumatra,
«Celebes en Borneo spoorwegen en met de spoor-
«wegen menschen — en die eilanden zullen in
«korten tijd tot hooger bloei komen.»

Daargelaten nu, dat, vooral op Borneo en trouwens ook elders in Indië, een deel der rivieren als middel van gemeenschap, reeds nu bruikbaar is, en dat daarenboven de rivieren niet in den ongunstigen staat behoeven te blijven, waarin ze thans verkeeren, stemmen wij ten volle in met het gronddenkbeeld *«Spoorwegaanleg op de Buitenbezittingen»*, maar zooals wij reeds onder het stuk van 17 Juli aanteekenden, zouden wij het voordeel, dat de heer L. beoogt, te duur gekocht achten, wanneer zulk een breede strook grond, als hij bedoelt, aan beide zijden van den spoorweg, het eigendom werd van de maatschappijen, die den spoorweg-aanleg ondernemen. Wij zouden dit te zeer achten in het nadeel der inlandsche bevolking.

Wij zouden daarom dan ook Staatsaanleg verkiezen, wanneer de Staat er toe zou kunnen besluiten, om **naar een vast plan, jaarlijks een tiental millioenen** voor den bouw van spoorwegen in de Buitenbezittingen te besteden.

Kan of wil men dit niet, dan kieze men van de twee kwaden het minste. **Beter is het spoorwegen te bouwen door bevoordeelde particulieren, dan om ze in het geheel niet te maken.**

Wij denken trouwens niet, dat boven en behalve eene matige rentegarantie, de Regeering zooveel bijzondere voordeelen zal behoeven aan te bieden, om het kapitaal uit te lokken tot het ondernemen van den spoorwegbouw en de spoorwegexploitatie in onze Buitenbezittingen, mits de aan te leggen lijnen met oordeel worden gekozen. Het was immers niet bij gebrek aan lust der particuliere ondernemers, dat de Staat spoorwegen ter westkust van Sumatra bouwde. Reeds jaren lang hadden verschillende personen concessie gevraagd, ten slotte zelfs zonder eenige bijzondere voordeelen van den Staat te bedingen. En op Java is menige aanvraag van partisulieren afgewezen, terwijl de Staat met zijn beperkt personeel en het geringe bedrag, dat jaarlijks voor den spoorwegbouw kon worden afgezonderd, den aanleg der aangevraagde lijnen nog jaren lang onbegonnen moest laten.

Waarlijk wij Nederlanders hebben geen recht ons verongelijkt te achten, wanneer van tijd tot tijd de een of andere vreemdeling, die ziet of hoort, hoe weinig wij tot nu toe deden om van onze Buitenbezittingen iets te maken, daarover zijn verwondering te kennen geeft.

FEUILLETON.

IN DE DESSA.

Overgenomen uit *De Locomotief*.

Ik zal 't ditmaal niet over de geestesbeschaving van het dessavolk hebben, want het akelige beetje, dat zich daarvan in de binnenlanden doet opmerken, bepaalt zich meerendeels tot zulke voor den Europeaan compromitteerende zaken, dat ik er liever over zwijg. Velen, die het dessavolk slechts oppervlakkig kennen, zullen het woord compromitteerend te kras vinden, hun raad ik dan aan eens goed uit hun oogen te zien en uit het doen en laten van den dessaman zoowel als uit zijn vertrouwelijke gesprekken dat te verzamelen, wat het uitvloeisel is van de westersche geestesbeschaving, en zij zullen mij gelijk geven.

Ik spreek daarom liever over hetgeen ik »materieele« beschaving zal noemen. De teekenen daarvan zijn gemakkelijker waar te nemen en geven hier en daar aanleiding tot het constateeren van de komische opvatting des bruinen broeders. Om te beginnen leid ik den lezer het huis van den gemiddelden *orang tanie* (landbouwer) binnen. Aan zijn meubels zien wij geen spoor van westersche beschaving, stoelen en tafels zijn nergens te vinden, in het voorhuis staat hoogstens een *balé balé*, (rustbank) die dienst doet voor zit- en eetplaats. Het eten wordt toevallig opgediend en zien wij, dat de hoofdschotel, de rijst, wordt geschept met een eigen gemaakten houten rijstlepel, *tjentong*, uit een op de passar gekochten, uit bamboe gevlochten mand van bepaalden vorm, *bakool*, op een breed, diep bord van grof aardewerk (javaansch maaksel), dat *lajah* heet. De dessaman eet zijn rijst liever daaruit, dan uit een bord van buitenlandsch fabricaat, zijn eten smaakt hem dan beter zegt hij. Verder wordt de *sambel* gebracht in een veel kleinere *lajah* en grover dan deze afgewerkt, die den naam draagt van *tjowèk*. Ten laatste komt dan toch een voorwerp afkomstig van den importhandel, nl. een kom van Chineesch of Europeesch fabricaat van verglaasd aardewerk, waarin zijn *sajoor*, (groente) een plaats krijgt. Vork en lepel zijn voor hem overbodige instrumenten, de vijf vingers van zijn rechterhand vervangen beide en kosten hem niets. De *sajoor* wordt eenvoudig uit het kommetje in zijn *lajah* gegoten en de groenten, die recalcitrant zijn, haalt hij er met zijn vleeschelijk servies uit, hoogstens permitteert hij zich de luxe daarvoor een tinnen lepel te gebruiken, die gewoonlijk, zelfs na een korten diensttijd, reeds alle denkbare deuken vertoont, of een voorwerp van chineesch aardewerk, dat met onzen lepel alleen den naam gemeen heeft.

Zien wij nu, hoe 't bij het dessahoofd gesteld is. Deze acht zich, met het oog op zijn positie als onbezoldigd gouvernements dienaar, verplicht zich meer in te laten met de westersche beschaving. Bij hem in huis vindt men meer zaken geregeld »*tjoro londho*« (op z'n hollandsch). In zijn *pendopo* (open achterhuis) ontbreken rechts en links de breede *ambèns* (balé-balé) niet, maar tusschen die twee staat een langwerpig vierkante tafel zoo stevig als de ongelijke aarden vloer 't toelaat. Aan de lange zijde tegenover den ingang van den *pendopo* staat een houten bank met leuning, de zitting bestaat soms uit rottan vlechtwerk, maar meestal uit planken, waarover een smalle mat van pandan blâren is uitgespreid, voor de beide korte zijde van de tafel prijken stoelen. Deze van den westerling overgenomen meubels missen elke élégantie, 't is stijf werk van den besten dessa-timmerman, ongepoelitoerd, op z'n best fijn geschaafd, en hebben de opmerkelijke eigenschap, dat ze nooit nieuw zijn geweest. Ruggeleuning en armen toonen steeds de duidelijkste sporen, dat een bloote rug en dito armen er vaak hun zweterige indrukken hebben achtergelaten. Behalve als voorwerp, waarop men het een of ander een plaats geeft, dient de tafel ook voor lei, waarop nu juist geen halsbrekende wiskunstige vraagstukken worden opgelost. Aan de pooten of de dwarslatten, die haar onder het blad verbinden, zal men bijna altijd streepjes zien met de vinger getrokken, waarvan de punt in de siriehkalk is gedoopt. Over elke 4 streepjes is een vijfde er schuins over heen gehaald; dat bewijst volstrekt niet, dat de Javaan het vijftallig stelsel is toegedaan, integendeel hij heeft even veel gevoel voor het tiendeelige als wij, maar hij vindt 't gemakkelijk bij vijf aan vijf te rekenen. Wie weet welke gewichtige diensten die streepjes hebben bewezen bij het innen van belastinggelden!

Laten wij nu eens zien, hoe 't met het eetgerei van een dorpsburgemeester gesteld is, en tot hoever de westersche beschaving in dat opzicht bij hem is doorgedrongen. Het moet den lezer vreemd voorkomen, dat ik 't steeds over den maaltijd heb, met opzet roer ik echter juist dat punt aan, omdat de Javaan, tot in het uiterste gastvrij als hij is, voor zijn gasten uitpakt en de versterking van den inwendigen mensch als het voornaamste beschouwt, waarmee hij hen kan eeren en zijn goede gezindheid toonen. Ter voorkoming van een droge opsomming van voorwerpen geef ik liever een avontuur ten beste van een jachtgezelschap, waaronder ik ook behoorde, dat zijn bivak bij een dessahoofd opsloeg, om van daar uit het nabijgelegen goed door groot wild bewoond bosch af te jagen. Wij hadden hem gewaarschuwd, dat wij zouden komen en vooral op het hart laten drukken geen omslag hoegenaamd te maken; met wat rijst en sajoor benevens een gepoft kipje of een paar eieren zouden wij reeds zeer tevreden zijn. Dit leek onzen gastheer en zijn vrouw te eenvoudig, neen, er zou toch minstens één gerecht »*makanan blanda*« (Hollandsch eten) bij zijn, en na rijp beraad werd besloten ook soep voor te dienen. Een terrine? Zeker hadden zij die, de assistent-wedono had immers op de vendutie zoo'n diepe kom voor hen gekocht en er bij gezegd, dat zij speciaal bestemd was voor blanda-gasten, want die gebruikten zoo'n ding altijd.

Wij kwamen laat in den middag aan en hadden ons spoedig geïnstalleerd, een slaaptampaatje, het voornaamste van alles, was in een wip op de *balé-balé*'s ingericht en onder gezelligen kout werd het etensuur afgewacht. De tafel werd gedekt, d. w. z. er werden borden gebracht, een groote *bokor* (koperen kom) met water om de vingers te wasschen, een kleinere dito, waarin een *gendi* (koelkan) met heerlijk frisch water, een paar koperen lepels en vorken, die men in de laatste weken vergeten had te poetsen, een *bakool* met dampende, paarlwitte rijst, een gekleurde kom van aardewerk met warme *sajoor* van wel vijf soorten groenten, een bord met een *ajam pagang* (gepofte kip), wier eigen vet dienst had gedaan voor boter, en eindelijk werd triomfantelijk de hoofdschotel — de soep — gebracht. Onder de bedrijven hadden wij aan tafel plaats genomen, zoodat wij de komst van het *pièce de résistance* niet eerder opmerkten, dan toen het midden op tafel was geplaatst. Wij zagen elkaar eerst perplex aan, om daarna zeker in een voor onzen gastheer compromitteerenden schaterlach uit te barsten, had ik niet de tegenwoordigheid van geest mijn jachtgenooten schielijk met een paar woorden uit te noodigen een gepasten ernst te bewaren. 't Liep gelukkig naar wensch af, maar 't koste moeite, want..... de soepterrine was een *pot de chambre* van vrij groot kaliber. Nog zouden wij den moed gehad hebben van de soep te proeven, bestond bij ons slechts de overtuiging, dat de eigenaardige terrine in haar eerste dagen niet aan haar ware roeping had voldaan. Wij maakten er ons met een Jantje van Leiden van af, door de plechtige verzekering te geven, dat de Blanda's op Donderdagavond, dus Vrijdag of den heiligen avond bij de Javanen, — 't was toevallig op een Donderdag — nooit soep eten, zijnde zulks geheel in strijd met hun godsdienst, welke verklaring met den meesten ernst voor zoete koek werd aangenomen.

G. Stoll.

(Wordt vervolgd.)

Tegenover de meening, dat bij eene goede keuze der aan te leggen lijnen en het aanbieden eener matige rente-garantie c. a., het particuliere kapitaal voor spoorwegbouw in Oost-Indië wel te vinden zal zijn, zal men wellicht het feit stellen, dat de *Maatschappij Suriname»* vergeefsche pogingen heeft aangewend om geld te krijgen voor het bouwen van een trambaan van Paramaribo naar de Lawahstreek. zoodat ten slotte de Regeering verplicht is, die taak weer van haar terug te nemen. Men bedenke echter, dat het spreekwoord: zegt «één zwaluw maakt nog geen zomer» en dat in tegenstelling daarvan ook één enkel voorbeeld van niet-slagen ons niet tot eene algemeene conclusie van mislukking mag leiden.

De *Maatschappij Suriname* is in de meeste gevallen niet gelukkig geweest, bij hetgeen ze ondernam voor de uitvoering harer grootsche plannen, Het zal dan ook voor een ieder, die belang stelt in het lot van West-Indië, een vreugde zijn geweest, dat het optreden van den nieuwen Gouverneur, de oud-Minister Lely, zich al dadelijk kenmerkt als eene periode van vooruitgang, door het in Suriname tot stand brengen van hetgeen wij ook voor de verschillende deelen van het Oost-Indische eilandenrijk zoo ernstig vragen.

WEEKOVERZICHT.

Wij moeten ditmaal ons overzicht beginnen met een droeve tijding uit eigen land. Onverwacht en na een korte ongesteldheid, overleed het Tweede Kamerlid J. F. W. CONRAD. Had « Oost en West » reeds onlangs te treuren over het heengaan van Graaf C. VAN BIJLANDT, die van af de oprichting der Vereeniging, haar warme sympathie toedroeg, in CONRAD verliest zij op nieuw een van hare leden, die door hunnen invloed en hunne persoonlijkheid veel konden bijbrengen, om de belangen van Oost- en West-Indiën te bevorderen.

De benoeming van den heer C. LELY tot Gouverneur van Suriname, wordt onder de berichten uit West-Indië besproken.

Een voor Nederland belangrijk feit is het, dat de beide Presidenten der Zuid-Afrikaansche Republieken elkander, na geruimen tijd van scheiding weder voor het eerst te Scheveningen hebben ontmoet en dat wel juist in de dagen, dat Engeland zich voorbereidde op het Kroningsfeest, thans een voldongen feit.

Welke gedachten moeten die beide mannen wel bestormd hebben, toen ze elkander, na zooveel wederwaardigheden, wederzagen, elkanders hand drukten?....

Intusschen is het wel opmerkelijk, dat de twee nieuwe Engelsche wingewesten, die wij nog «de Zuid-Afrikaansche Republieken» betitelen — zij het misschien ten onrechte —, zoo'n jammerlijk tooneel van wanorde, bandeloosheid, zelfs van anarchie te aanschouwen geven. De berichten, die daarover de ronde doen, zijn alles behalve geschikt, om den lust in zich te voelen opkomen, naar die Dorado's heen te trekken. Dat zal Engeland nog veel moeite kosten! Gebrek aan duizenden mijnarbeiders, aan paarden, aan ploegvee, aan wat niet al? Als dan daarbij komt, dat het Groote Rijk, om toch maar menschenmateriaal aan te voeren, Jan Rap en z'n maat toe zal moeten laten, dan ziet het er voor die eertijds zoo prachtige, nu kaalgebrande, uitgeplunderde landen treurig uit in de toekomst.

De bekende uitdrukking «*l'histoire se répète*» zal te eeniger tijd ook hier wederom bewaarheid worden. De verklaring van een Boer, de heer Reitz jr.: «dat de Boeren **niet** door de Engelsche soldaten zijn verslagen, maar wel door de groote ellende en dat duizenden Boeren, de onverzoenlijken natuurlijk, het land uittrekken, overal heen, liever dan zich aan het Engelsche bestuur te onderwerpen», duidt op een toekomst, die zeker in nauw verband staat met de illusie van een onafhankelijk vereenigd Zuid-Afrika.

Terwijl in het Zwarte Werelddeel alles nog vrijwel aan het gisten is, is het in Europa alles «pays en vrée».

De Keizers ontmoeten elkander op vreemden bodem, wisselen handdrukken, omarmen en kussen elkander recht hartelijk, — wie telt daarbij de Judaskussen? —, terwijl zij verder, met of zonder hunne kanseliers, de belangen (?) der staten en volkeren bespreken. Die machtigen der aarde, beschikkende over millioenen soldaten, over groote oorlogsvloten, laten hunne gedachten gaan over allerlei zaken van politieke strekking, waarbij de interest van het eigen gebied natuurlijk op den voorgrond staat, maar waar toch ook de volle aandacht gewijd wordt aan de andere landen. Ze zijn natuurlijk weêr aan 't schikken en verzetten geweest van eenige stukken op het Europeesche schaakbord.

Wat het Italiaansche voorstel aangaat van troepenvermindering, van legerinkrimpingen, nu ja, voor dat land is het misschien een kwestie van noodzakelijkheid. Legers kosten nu eenmaal geld, en véél geld ook.

Of Rusland en Duitschland op dat voorstel zullen ingaan? Waarschijnlijk niet. Misschien wel op papier, maar anders gelooven wij er niets van. De kracht van een groot Rijk wordt immers gezocht, behalve in binnenlandsche welvaart en rijkdom, in een groot, goed geoefend leger en in een daaraan geëvenredigde vloot, die ontzag moeten inboezemen.

Dat Rusland gaarne wat minder mennekes zou willen onderhouden, is best aan te nemen; of het dat doen kan, is een andere zaak; want als er één land staatkundig ongelukkig gelegen is, tusschen verschillende rijken in Europa en Azië, dan is het wel 't machtige Russische Rijk. Door zijne diplomatieke verhoudingen en niet minder door zijne gedwongen expansie naar het Oosten, men denke slechts aan China, Perzië, Afghanistan, waar de Engelschen ook trachten invloed uit te oefenen, is het wel genoodzaakt, in de verschillende deelen van het uitgestrekte gebied sterke legerkorpsen op de been te houden. De Russische sfeer moet nu eenmaal tot zeer ver gaan, al ware het alleen als tegenwicht tegen Engelsche invloeden.

Afghanistan bijv. dat, na den dood van den Ouden Emir, bestuurd wordt door diens oudsten zoon, als rechtmatig troonsopvolger, lijdt sedert eenigen tijd, volgens geruchten, aan binnenlandsche beroeringen. Dadelijk zijn Rusland en Engeland er met een eigen kroonpretendent bij, om eventueel den scepter te voeren, als de jonge Emir ongeschikt blijkt te zijn voor zijne taak. Dus daar is 't voor het Czarenrijk ook al oppassen de boodschap. Voegt men daarbij de woelingen in Rusland zelf, de ontevredenheid onder de Polen, onder de Finnen, de voortdurende zorg over het toezicht op Mantsjoerije, de politieke betrekkingen met Perzië, dan beseft men over hoeveel schijven het Russische politieke raderwerk loopt.

Duitschland denkt niet aan vermindering, eer aan het tegendeel.

Of Nederland ook ter sprake is gebracht op die vredelievende conferenties? Want vrede en nog eens vrede heerscht er voor. 't Heet immers, dat de Czar weder een groote Vredes-conferentie wil houden? Waar? Toch niet wederom in het Huis-ten-Bosch?

Toen onlangs onze Premier, de heer Kuyper, naar Berlijn toog, werd er al dadelijk, door het buitenland, de onderstelling aan vastgeknoopt, dat de politiek van aansluiting niet vreemd zoude zijn aan die reis. Niemand echter, die daar iets van weten kan, evenmin als van de reis naar Weenen, die op oeconomische en industrieele belangen doelt. Toch zinspeelt de «*Temps*» er, in een artikeltje, op en geeft het als zijn gevoelen te kennen, dat ons land, in tijden van gevaar, alle redenen heeft, zich *niet* te wenden tot deze of gene mogendheid of tot een bepaalde groep (het drievoudig Verbond?), maar tot geheel Europa. Wat zou de «*Temps*» hiermede bedoelen? Toch zeker geen officieele neutraalverklaring als die van België; geen gevaarlijker positie is immers denkbaar?

In Spanje zijn volk, regeering en vorstenhuis het nog steeds niet met elkander eens. Men verwijt den jeugdigen Koning zijne sterk-clericale neigingen, zoo zelfs, dat vele vrijdenkers niets willen weten van eenige huldiging van den jongen man. Op enkele plaatsen, waar de vorst zal doorreizen, verlaat men opzettelijk het huis, om elders te vertoeven. Daar heerscht trouwens altijd ontevredenheid en verzet. Barcelona, Monjuich roepen nog steeds de herinnering wakker aan verschrikkelijke tooneelen.

In Amerika, zegge in de verschillende elkander beoorlogende staatjes, dan wel die, waar de regeeringen overhoop liggen met het volk, de «rebellen», blijft het nog een warboel. Berichten, die af en toe met elkander in strijd zijn, geven een duister beeld van de ware toestanden. Wie weet wat er waar, wat er gefantazeerd is? Telegrafische mededeelingen melden, dat in Panama eenige rebellen-generaals zijn gefusilleerd, mannen die, misschien voor zich meenden de goede zaak te dienen en zich zelven 't slechtst hebben gediend.

Japan heeft, op diplomatiek gebied, Engeland wederom een pil te slikken gegeven, naar aanleiding van het of- en défensief verbond tusschen beide rijken. De diplomaat Lord Cranborne heeft zich in den vinger gesneden door zaken anders voor te stellen, dan zoo als 't behoorde. Japan, dat *geen* bondgenootschap had gezocht, kreeg in allen deele gelijk.

De glibberige paden van de diplomatie kunnen ook niet zoo maar door iedereen met goed fatsoen en *self-behaviour* worden betreden. C.

Oost-Indische berichten.

De misère op Java. — Conform het voorstel van den Directeur van Binnenlandsche Bestuur werd, bij Gouvernements-besluit dd. 2 Juli j.l., een Commissie benoemd:

„voor het opmaken van een grondig rapport omtrent de oorzaken, eerste openbaring, ontwikkeling en den tegenwoordigen omvang van den in de residentie Samarang heerschenden water- en voedingsnood en den huidigen toestand in de door dien nood geteisterde gedeelten in gemeld gewest, zoomede omtrent het nut, door de tot leniging van den nood beschikbaar gestelde gelden gesticht;" en voorts

„tot het indienen van op dat rapport gebaseerde voorstellen, welke blijvende voorziening ten doel hebben voor die gedeelten der bovenbedoelde geteisterde streken, waar *zonder* zulke preventieve maatregelen de daar tegenwoordig heerschende nood niet anders dan van chronischen aard kon zijn geworden:

In die Commissie zijn benoemd:

tot lid, tevens *Voorzitter*; de resident van Semarang.

tot lid: de ingenieur der eerste klasse bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, *H. G. Heyning*;

tot lid: de assistent-resident van Soekaboemie, *J. C. Heijting*;

tot lid: de ambtenaar-kruidkundige, Chef der tweede afdeeling van 's Lands plantentuin te Buitenzorg, *Dr. J. van Breda de Haan*;

tot lid, tevens *Secretaris*, de assistent-resident, *C. J. Hasselman*. (toegevoegd aan den hoofdinspecteur der Cultures H. J. W. van Lawick van Pabst.)

Wij hopen van harte, dat de Commissie den stier eens flink bij de horens zal durven vatten en, met terzijde-stelling van alle *persoonlijke rancunetjes*, die den blik slechts verduisteren en afleiden van de hoofdzaak, den vinger onversaagd zal durven leggen op de wonde plekken, die *sinds tientallen van jaren* kankeren aan Semarang's lichaam.

En eigenlijk aan het lichaam van geheel Indië.

Cholera. — Te *Batavia* nog dagelijks gevallen met doodelijken afloop. Ook lezen wij in het *Bataviaasch Nieuwsblad* het volgende ingezonden stuk:

DE CHOLERA-CIRCULAIRE.

Zaterdagavond tegen tien uur ontving ik, over de post, een aan de ingezetenen van Batavia en Meester Cornelis gerichte circulare, waaruit ik onder meer las, dat het voornemen bestaat om een permanente vereeniging op te richten, welke zich ten doel stelt: „in tijden van heerschende besmettelijke ziekten of epidemieën in samenwerking met bestuur en politie met eigen middelen te trachten het succes te bevorderen van de maatregelen die kunnen worden aangewend om de ziekte te bestrijden en haar verspreiding tegen te gaan: enz."

In schrille tegenstelling met de bedoeling dier woorden is zeker het volgende:

Om kwart vóór elf, dus *nog geen* uur na lezing dier circulaire, een briefkaart op de post willende doen, zag ik ter hoogte van de gouvernementsscholen op den Schoolweg gekomen, twee inlanders van het erf van een der scholen, dwars den weg overstekend, naar de kali gaan, ieder gewapend met een picolan, waaraan twee gevulde emmers bungelden.

Zelfs het rooken van een fijne „Flor de Sumatra" cigarette uit Anton Justman's sigarenmagazijn kon niet verhinderen, dat mijn reukorgaan beleedigd werd en geen wonder, want op mijn vraag wat zij daar deden, kreeg ik het laconieke antwoord: „*boewang t...i dari kakoes sekola.*"

Hoe het mogelijk is, dat een in een bewoonde buurt gelegen, nagenoeg droge kali wordt gebezigd als vergaarbak van den inhoud van W C's van gouvernementsscholen, en dat in deze tijden van circulaires en vliegende desinfectiebrigades. is mij een raadsel.

Vergun mij, heer redacteur, het bovenstaande langs dezen weg in de bijzondere aandacht der heeren onderteekenaars van bovenbedoelde circulaire aan te bevelen." J. A. N.

En nu wordt te *Batavia* het bestuur nog wel krachtdadig gesteund: van *boven* door een lid van den Raad van Indië, van *terzijde* door de geheele burgerij.

Hoe moet het dan wel zijn in die gedeelten van Insulinde, waar het bestuur het *zonder* dien krachtigen steun moet doen? B.v. op plaatsen waar *heelemaal* geen „burgerij" is?

Te *Semarang* bemerkt men van de ziekte niet veel meer. Waar zoû dit eigenlijk aan kunnen liggen? Het wordt waarlijk tijd, bekwame medici aan te stellen speciaal voor de bestudeering van den gezondheidstoestand in Indië en van de factoren, die dezen beheerschen. De *practiseerende geneesheeren* hebben het over het algemeen veel te druk voor een gezette studie en wie het onder hen *niet* druk hebben, behooren in den regel niet tot de bekwaamsten.

De Onrust in Soekaboemi. — In ons vorig nummer gewaagden wij reeds met een enkel woord van het opvatten van 42 inlanders, die geheime nachtelijke samenkomsten hielden, in een drietal loodsen, welke het bestuur had aangezien voor gebouwen, opgericht op last en ten behoeve eener nabijgelegen tabaksonderneming. Een dergelijke vergissing kan den beste overkomen; misschien stonden de loodsen wel op een eenzame plek; het zou dan ook o. i. onbillijk zijn, het den betrokken wedono kwalijk te nemen, dat hij *door een toeval* achter het zaakje kwam. Wordt zelfs de over het algemeen *goed betaalde* politie in *Europa* om den haverklap door slechtgezinden misleid (men denke b. v. slechts aan de beruchte Jack-the-Ripper moorden), alleen Nurks-achtige bedilzucht kan het de *zeer slecht bezoldigde* politie in *Indië* euvel duiden, dat zij zich nu en dan een rad voor de oogen laat draaien door lieden met slechte bedoelingen.

De samenzweerders hadden reeds een pretendent voor het sultanaat van Java: *Bapa Esi*. Volgens het Bataviaasche *Nieuws van den Dag* is de man „voorloopig in H. M. snuifdoos opgeborgen"; hij gaf voor, ziek te zien en niet te kunnen loopen; de assistent-resident, wien dit getreuzel begon te vervelen, ging er zelf te paard op uit, en liet Zijne zieke Majesteit netjes naar de „snuifdoos" *pikoelen* (dragen).

Meldden wij in ons vorig nummer, dat nog geen etmaal na het opvatten der 42 samenzweerders, een schuur van bovenbedoelde onderneming met 100.000 pond tabak in den brand vloog, niet lang daarna kraaide de roode haan weer op de onderneming *Baros*, geadministreerd door den heer *Van Eendenburg*, vroeger als zendeling verbonden aan de Christen-kolonie te *Pangharepan*.

Wijzen deze gebeurtenissen nu niet bepaald op goede bedoelingen van vredelievende menschen, onzes inziens behoeft men er zich niet ongerust over te maken, zoolang het bestuur waakzaam *blijft* en geen onpartijdige zal *vele* gevallen kunnen noemen, waarin het bestuur zich door de feiten liet *verrassen*; van de tallooze samenzweerinkjes, die er in Indië op het getouw worden gezet, leiden verreweg de meeste tot niets. Een enkelen keer (zooals b.v. te Tjilegon in 1888) gebeurt er een ongeluk, doch men zij billijk en vergelijke eens zonder vooroordeel de „ongelukken", die in Indië plaats hebben bij die, welke men in Europa waarneemt. Is dàn ons Indië niet een heilig land?

West-Indische Berichten.

De heer Lely, Gouverneur van Suriname.

Een buiten gewoon aangename verrassing voor Suriname: De heer Lely zal als Gouverneur van die Kolonie optreden!

Zelden zal daar een benoeming tot Landvoogd met meer onverholen blijdschap, met grootere ingenomenheid zijn vernomen, meer aanleiding hebben gegeven tot het slaken van een diepen zucht van verlichting.

Een man van beteekenis, een man van karakter, een man van kennis zal zich gaan wijden aan de belangen van Suriname.

In een zeer belangrijke rede over den huidigen toestand, onlangs in de Koloniale Staten gehouden, zei de heer Muller, dat „de Kolonie met uiterste inspanning geklommen is tot het standpunt, waarop zij nu staat. Zij heeft thans het doode punt bereikt en ontvangt zij niet den stoot, dien haar daarover heen moet helpen, dan zal Suriname verzinken in al de ellende, waarin het voorheen verkeerde."

Welnu men zal daarginds het gevoel hebben, of nu reeds de werking van den hefboom bemerkt wordt, die Suriname over het doode punt zal heffen.

De nieuwe titularis zal er niet komen, om eens uit te kijken en daarna te zien, wat er gedaan kan worden; maar hij gaat er heen om een *daad* te verrichten: recht op het doel af.

Onlangs schreven wij naar aanleiding van de voorstellen tot oprichting van een Proeftuin en de verwachting omtrent den aanleg van een spoorweg naar 't Lawahgebied, dat wij hoopten 't den Gouverneur, naast den Minister van Koloniën, gegeven zou zijn na jaren nog genoemd te worden, als een van de twee mannen, die van Suriname zou weten te maken, wat er van gemaakt kan worden.

Wij vermoedden toen niet, dat hij zoo spoedig zijn zetel zou afstaan aan een opvolger, maar wij zijn overtuigd, dat hij niemand die plaats minder ongaarne zal zien innemen, dan de heer Lely. Hij, die kort geleden met klem zei, dat de zoo lang verbeide spoorweg moest en zou komen, die bekend is met het lijden van Suriname en moet weten, wat in de eerste plaats noodig is, om er een einde aan te maken, hij zal vóór allen inzien, dat de man, die hem vervangt, boven velen de persoon kan zijn, die tot stand zal vermogen te brengen, wat vereischt wordt: weer bloei en welvaart te doen herleven.

En dat niet alleen door een spoorweg naar het gebied der goudvelden, — hoewel dat een eerste vereischte is, — maar door veel meer, andere, vooral technische werken, groote en kleine.

De benoeming van den heer Lely tot Gouverneur van Suriname heeft overigens niet alleen voor het tegenwoordige, maar zeker ook voor de toekomst een niet te overschatten beteekenis.

Zoo iemand, dan zal hij al spoedig inzien, wat in Suriname, buiten den spoorweg om, tot stand moet komen, zal hij den weg weten aan te wijzen, die voor 't vervolg betreden dient te worden.

Zeer gaarne zouden wij de in zooveel opzichten belangrijke rede van den heer Muller, hierboven aangehaald in zijn geheel afdrukken, maar dit zou te veel plaats innemen. Aan belangstellenden zij echter mede gedeeld, dat de rede en 't geen geantwoord en toegelicht is door de gedelegeerden van 't Bestuur, die de begrootingsdebatten in de Staten bijwoonden, in druk zal verschijnen bij den uitgever Morpurgo te Paramaribo.

Wij nemen echter 't volgende uit de rede over, en al is deze voor een deel als *boutade* gesteld, toch kan men er uit besluiten, wat een Gouverneur nog in Suriname te doen vindt.

„In 't belang van het Moederland zelf is 't gewenscht dat Suriname niet terugga. Wij mogen onzen vijanden geen nieuwe wapenen in de handen geven, om van ons te zeggen, dat wij den weg opgaan van Spanje en Portugal, nu wij de kunst verleerd hebben onze koloniën tot bloei en welvaart te brengen. Want niet alleen tegen ons koloniaal beleid in Oost Indië wordt stemming gemaakt, maar ook tegen het kolon. beleid in West-Indië. En al weten wij, dat op den bodem dier beschuldigingen afgunst rust, juist omdat wij zoo'n klein land zijn, is het raadzaam, in dezen tijd van imperialistische politiek en buit-verdeeling der machtigen, geen voedsel te geven aan rechtmatige beschuldigingen. Het vonnis, dat geveld is over het Hollandsch beleid in Azië, kan Spr. door onbekendheid met de O. Ind. toestanden, niet beoordeelen. Maar wanneer Demerarische bladen — naar aanleiding van wat door Nederlanders gezegd is van den Z. Afr. oorlog — ons verwijtend vragen, wat de Hollanders hebben gedaan voor den bloei van de Kaap en New-York, voorheen in hun bezit, en diezelfde bladen een vergelijking maken tusschen Demerara, ter nauwernood een eeuw in Engelsch bezit, en Suriname, ongeveer twee en een halve eeuw in ons bezit, dan dienen wij aandachtig te luisteren. Waar vindt men — zoo vraagt men daar — bij U een verkeersweg, zooals door ons is aangelegd van de Coraotijn over Berbice naar Georgetown, en vandaar naar Essequebo, waarlangs dagelijks, naar behoefte, treinen loopen, terwijl bovendien 2 maal 's weeks een stoomboot dienst doet van Georgetown naar Berbice? Al onze vestigingsplaatsen — zoo vergelijkt men verder in Demerara — zijn telegraphisch onderling en met de hoofdstad verbonden; orde en gezag worden voldoende door de politie overal gehandhaafd; onze stoomvaartdienst naar de goudvelden voorziet uitstekend in de behoeften; de landbouw wordt gesteund door een botanischen tuin en voorgelicht door een botanist en chemist; de goudindustrie wordt geleid door een gold-commissioner; een magistraat berecht de geschillen in de goudvelden; de voornaamste punten in 't binnenland zijn door spoorwegen verbonden; een essay-office te Georgetown is ten dienste der goud-industrie opgericht; onze bosschen worden door inspecteurs beschermd tegen mogelijk vandalisme; voor 't jonge volk is een verbeterhuis opgericht; in Georgetown hebben wij voldoende waterleidingen en mede in Berbice gas en electrisch licht; onze straten zijn met harde specie belegd; onze postdienst is uitstekend; de drinkwaterquaestie is voor de buitendistricten goed opgelost door het boren van artesische putten.

Ten uwent schijnt dit alles overbodig te worden geacht. Men beweert, dat bij U in Suriname nog altijd in overweging is — nu zoo wat 25 jaren lang — of een Gouv. mijningenieur zal worden aangesteld; of er toezicht op de goudvelden noodig is; of de verkeersmiddelen verbeterd dienen te worden. Voor de aanstelling van geneesheeren op de voornaamste stations schijnt nog geen behoefte te bestaan. Men zegt, dat het Bestuur ten uwent zich hoofdzakelijk met de goud-industrie inlaat, om hetgeen de fiscus er van moet hebben, te verkrijgen, terwijl zelfs het telephonisch verbinden van de enkele politie-stations in de goudvelden met de hoofdstad als overbodig beschouwd wordt. Men zegt, dat bij U aan het nut van een waterleiding wordt getwijfeld, dat electrisch licht te geavanceerd modern wordt beschouwd, waarom petroleum-lampen van oud model worden gebruikt, die het tegen maanlicht niet kunnen houden en daarom uitgemaakt worden, wanneer de maan opkomt; terwijl wat het drinkwater uit uwe putten betreft, waaraan het ontstaan van elephantiasis en allerlei andere ziekten wordt toegeschreven, men daaromtrent thans gerust schijnt, nu die quaestie aan een commissie in studie is opgedragen. In één woord, terwijl in Britsch Guyana gevonden wordt, wat men in een beschaafde maatschappij behoort aan te treffen, mist men in Suriname bijna alles, wat tot opbeuring van de volkswelvaart en veraangenaming van 't leven kan strekken.

Zie, wanneer dergelijke verwijtingen en tekortkomingen over en in ons koloniaal beleid, worden gedaan, dan moeten wij, hoe pijnlijk ze ons treffen, het stilzwijgen bewaren. En in die erkenning ligt iets, dat in stilte werkt en voortwoekert en daarom tijdig dient te worden bestreden, door datgene te doen, wat tot dusverre verzuimd werd."

In ons vorig blad deelden wij mede, hoe de standjes en het verzet van het Boschnegerhoofd *Allamoen* door het Bestuur in Suriname van weinig beteekenis werden geacht.

In „*Onze West*" lezen we nu echter, dat er weer sprake is van moeilijkheden tusschen Boschnegers van Boven-Coppename met balata-ontginners. Onlangs zou weer een concessionaris zijn aangehouden, verdacht van moord op een Boschneger. Twee politiebeambten waren daarom naar het distrikt gezonden, om de zaak te onderzoeken.

Dat 't Bestuur dit geval, in verband met 't geen al vroeger gebeurde, niet zoo onbeteekend vindt, blijkt, naar wij uit de Surinaamsche bladen lezen, wel hieruit, dat de Advokaat-Generaal naar Coppename was vertrokken, om persoonlijk een onderzoek in te stellen. De heer *Rhius*, de aangeklaagde, die als

onschuldig wordt beschouwd, de distrikt-Kommissaris van Saramacca en eenige politie-beambten vergezellen den Advokaat-Generaal.

Wij vernemen, dat aan 't licht gekomen is, dat door arbeiders, werkzaam bij de balata-ontginning, vervalsching van 't produkt op vrij belangrijke schaal plaats vond, door bijmenging in de melk der bolletrieboomen van minderwaardige sappen van andere boomen, bij Barbadiaansche negers bekend onder den naam van *battan-balie* en *cow-hood*. De laatste boomsoort is vermoedelijk de hier als *kwatta bobie* bekende, waarop ook Dr. van Cappelle onlangs in een geschrift wees, met 't oog op balata-vervalsching met melk van dien boom.

De schade, die de industrie door bovenbedoelde vervalsching lijdt, zal vermoedelijk aanzienlijk zijn. Eenige arbeiders zijn voorloopig in arrest genomen. O. W.

Volgens een bericht in het Gouv. Adv. Blad was de direkteur van de kultuurtuin in staat om ongeveer 5000 plantjes van de Hevea, — een boom die caoutchouc levert, — belanghebbenden aan te bieden tegen den prijs van f 0.20 per stuk.

Aan éénzelfde persoon worden van den aanwezigen voorraad niet meer dan 100 planten verstrekt, tenzij er minder dan 15 aanvragen inkomen.

De aanvrager verbindt zich de beplantingen ten allen tijde door iemand van Gouvernementswege aangewezen, in oogenschouw te laten nemen.

Op die wijze zal men in staat zijn nauwkeurig na te gaan, onder welke omstandigheden de Hevea 't beste groeit en gedijt.

De direkteur geeft verder ook nog de noodige aanwijzingen omtrent het uitzetten en verzorgen van de jonge planten en andere wenken.

Correspondentie.

Terwijl dit nummer reeds persklaar was, lezen wij in de N. R. C. een artikeltje over „**Indische Kunstnijverheid,**" waarin eerst uit het *Bat. Nieuwsblad* wordt overgenomen het bericht, dat onze afdeeling *„Nederl.-Indië"* om rechtspersoonlijkheid te kunnen krijgen haren naam zal veranderen in *„de Nederlandsch-Indische Vereeniging „Oost en West"* en dat zij dan, na regeeringssubsidie te hebben verkregen te *Weltevreden* een permanente tentoonstelling van Indische Kunstnijverheid zal openen met het doel om aan de Kunstnijveraars in den ganschen archipel gelegenheid tot verkoop hunner producten te geven.

De Nieuwe Rotterdammer voegt dan als opmerking daarbij:

„Wij behoeven niet zeggen, na wat er hier over het gedoe te Batavia is geschreven, dat wij deze „grootsche plannen" inderdaad van diepgaande beteekenis vinden... en met huivering er van lazen.

„De regeering ingenomen met het streven der vereeniging" — wij hopen, dat de regeering hier te lande niet doof zal zijn voor de ernstige grieven, tegen de eerste, te Batavia gehouden tentoonstelling ingebracht.

Wij vinden dat woord *„gedoe"* om de eerste krachtige poging aan te duiden, die in Oost-Indië werd gedaan en met succes gedaan tot het op den voorgrond brengen, van het kunsthandwerk van den inlander, op zijn zachtst al heel ongelukkig gekozen.

Uit den toon der beide aangehaalde alinea's spreekt een parti-pris, dat tegenschrift zeker overbodig maakt. Toen wij ons verslag gaven over de tentoonstelling te *Weltevreden*, hebben wij ook de ons, toen reeds bekend zijnde critiek niet achterwege gelaten, omdat wij ons overtuigd houden, dat het Bestuur onzer afdeeling, dat de ziel is van hetgeen ondernomen zal worden, van opbouwende critiek gaarne nota zal nemen en ze zal doen strekken tot profijt bij haren arbeid.

De Redactie van de Bintang-Hindia verzoekt ons, om wat hier volgt te brengen onder de bizondere aandacht onzer lezers.

In hare nummers 1 en 2 heeft zij de portretten van eenige Inl. vorsten van Indië opgenomen en nu wil zij in N°. 3, dat primo September zal verschijnen, de photos van de overige voornaamste vorsten opnemen, maar zij bezit die niet.

De Redactie van de Bintang-Hindia doet daarom een beroep op de welwillendheid van de lezers van het Koloniaal Weekblad, die bedoelde portretten in bezit mochten hebben, om ze haar voor eenige dagen ter leen te geven. Na ze gereproduceerd te hebben, onder welke bewerking de photo's niet het minst beschadigd worden, zal zij ze onmiddellijk terugzenden.

Gaarna zou zij zoo spoedig mogelijk ontvangen:

Het portret van den **Sultan van Deli,** van **Serdang**, van **Pontianak**, van **Ternate**, van **Tidore** en van **Batjan**.

De portretten kunnen worden toegezonden aan de *Redactie der „Bintang-Hindia"*: **Blauwburgwal n°. 6** te **Amsterdam**, dan wel aan ons adres: **7a Heerengracht** te **'s Gravenhage**.

INGEZONDEN.

„Vreemde soldaten in Indië."

Onder bovenstaanden titel bevat het *„Algemeen Handelsblad"* van Woensdag 30 Juli, een uitgebreid artikel, dat — gestaafd door cijfers en feiten, zooals het *Handelsblad* dit veelal doet — aller aandacht verdient.

Wij gevoelen het allen wel, dat, wanneer het mogelijk ware de toevloed van de vreemde elementen, — die te hooi en te gras bijeengeraapt zijn om het contingent van het Indische leger te versterken — te stoppen, dit niet anders dan toejuiching verdienen zou.

Het genoemde artikel wijst op duidelijke wijze met statistieken aan, dat wij kunnen volstaan met Nederlandsche soldaten, maar dat die toevloed van vreemdelingen plaats vindt, doordat de werving van Nederlanders vrijwel nagelaten wordt. Waar het zeker wel ons aller wensch is, dat het Indische leger een nationaal leger blijve en niet een samenraapseltje van allerlei, zooals b.v. het vreemdenlegioen in Algiers, dat diensvolgens dan ook op een uiterst lagen trap staat, kan het zijn nut hebben, hier de bewijsvoering van den schrijver in het *„Handelsblad"* over te nemen.

Zonder nog te willen spreken van internationale moeielijkheden, welke de schrijver acht, dat misschien wel te vermijden zijn, ofschoon — zoolang er ergens in het buitenland lieden zijn, die op de „aanbrengpremie" en verdere emolumenten azen — men niet altijd gelooven zal, dat onze regeering aan hunne daden volstrekt onschuldig is, heeft de schrijver nog het oog op „de meening, die nu en dan wordt vernomen, dat onze Koloniën te uitgestrekt zijn voor Nederland — dat dit Duitsche of Fransche soldaten *noodig* heeft, om zijn gezag te handhaven. Het aanzien van Nederland, als koloniale mogendheid, wordt daardoor wel zeker geschaad, — en het wordt hoog tijd, dat metterdaad worde getoond, dat wij de vreemde soldaten kunnen missen."

De volgende statistiek geeft de schrijver hiervan ten bewijze:

„Ult° 1900 bestond het Ind. leger uit 13.762 Europeanen en 22.996 Amboineezen en andere inlanders. Van die Europeanen waren 10.898 Nederlanders, 1216 Belgen, 1318 Duitschers, 179 Zwitsers, 2 Franschen, 93 Luxemburgers, 56 uit andere landen afkomstig.

De statistieken van de legersterkte over de laatste jaren 1895—1900 toonen aan, dat deze geleidelijk afnam van 16.530 Europeanen (13.082 Nederlanders) tot 13.762 Europeanen (10.898 Nederlanders). Het is dus mogelijk, concludeert de schrijver, circa 13.000 Nederlanders in het leger te bezitten. Terwijl het aantal vreemdelingen weinig (van 400 tot 233) daalde. Zoodra er minder suppletoire troepen uit Nederland werden gezonden, daalde het totaalcijfer wèl; zoodat dan ook het aantal Nederlanders afnam van 1931 in 1895 tot 792 in 1900.

Deze daling is volgens den schrijver niet daaraan te wijten, dat er zich minder menschen aanboden voor dienstneming. Het belangrijk overcompleet was in verband met den toestand in Atjeh en vooral met den verbeterden gezondheidstoestand niet meer noodig, en men onthield er zich van, den overgang van militairen van het Nederlandsche naar het Indische leger, voorgoed of tijdelijk aan te moedigen, wat opnieuw met cijfers wordt gestaafd, zoowel wat betreft aanwerving buiten het leger, als overgang uit het Nederlandsche leger en detacheering gedurende twee jaar. Sedert Mei 1899 werd de detacheering niet meer toegestaan. Wordt de gelegenheid daartoe weder opengesteld, dan zullen, evenals in vroegere jaren, vele dienstplichtigen geneigd zijn voor een paar jaar naar Indië te gaan. De schrijver betreurt sterk, dat aan de detacheering een eind werd gemaakt. In plaats van de 201 vreemdelingen in 1900

Bijblad
VAN
HET KOLONIAAL WEEKBLAD
Donderdag 14 Augustus 1902.

had de schrijver het beter geacht, indien hier Nederlanders waren aangeworven."

De beste elementen van het leger zijn de Nederlanders, van de inlandsche troepen zijn het de Amboineezen; de schrijver blijft het ten hoogste bevreemdend achten, dat met de werving van deze elementen juist het eerst wordt opgehouden. „Waarom niet andersom?" zóó vraagt hij aan het slot. „Men neemt nu in Indië allerlei maatregelen tegen een buitenlandschen vijand; zou het dan geen zaak zijn, allereerst de mogelijke landgenooten van dien vijand uit onze gelederen te weren?"

Met dit alles zijn wij het volkomen eens, maar wij voegen er nog eene vraag bij: Doet de Nederlandsch-Indische Regeering haar best om ook voor Indo-Europeanen het dienstnemen in het leger aanlokkelijk te maken? Voor dezen vooral toch is het Indische leger volkomen nationaal en wanneer er van uitstekende elementen in het Indische leger sprake is, dan moeten zij zeker in de eerste plaats genoemd worden.

Er is over die quaestie al veel, heel veel zelfs, geschreven, maar er is, voor zooverre ons bekend, in die richting nimmer iets gedaan.

Amsterdam, 2 Aug. N. N.

Indische geneesmiddelen.

Het is van algemeene bekendheid, dat de Indische plantenwereld rijk is aan velerlei soorten geneeskrachtige kruiden, die vooral op echt tropische ziekten veelal een wonderbare uitwerking hebben.

Er is een tijd geweest, dat onze Indische geneesheeren spottend de schouders ophaalden, wanneer men hun vertelde van zulke wonderbare genezingen, doch in de laatste jaren hebben enkele doktoren van naam zich de moeite getroost een speciale studie te maken van bekende Indische medicijnen en ze zijn tot de conclusie gekomen, dat men in het geheel niet met kwakzalversmiddelen te doen heeft, al loopt er ook wel eens wat „hocus pocus" onder, maar dat verscheidene tot dusverre in de geneeskunde onbekende kruiden geneeskrachtige bestanddeelen bevatten, die bij vele tropische ziekten een zekere genezing brengen.

Vooral dr. Vorderman, de inspecteur van den civielen geneeskundigen dienst, interesseert zich zeer voor de z.g.n. Indische „*obats*" en hij durft die ook met een gerust hart voorschrijven, al is hij er van overtuigd, zooals trouwens alle geneesheeren, dat de wijze, waarop zij door leeken worden toegediend, vooral wat de verhoudingen betreft, nog niet aan streng wetenschappelijke eischen voldoet. Doch ook daarin komt langzamerhand verbetering. Een Bataviaasch geneesheer, dr. Nic. de Haan, is het gelukt het geneeskrachtige bestanddeel uit de z.g.n. „*temoelawak*" (tegen leveraandoening) te winnen en het zal wel niet lang meer duren, of elke apotheek is in staat temoelawak-tabletten te verkoopen.

Nog meer succes belooft de medicijn van den heer *Stertzenberg* te Batavia tegen blaascatarrh, gal-, blaas- en niersteen. Het is een beproefd middel, ten minste de heer Stertzenberg is reeds vele jaren bezig geweest, geheel belangeloos, allerlei patienten te behandelen en bijna zonder uitzondering met volkomen succes.

Zijn middel heeft natuurlijk ook de aandacht der geneeskundige faculteit getrokken en de laatste jaren zenden sommige doctoren hun patiënten, lijdende aan bovengenoemde kwalen, eenvoudig naar den heer Stertzenberg.

Intusschen is het dezen heer gelukt, gedeeltelijk met behulp van doktoren, van zijn geneesmiddel een patentmedicijn te maken en in den handel te brengen.

Het komt mij gewenscht voor, dat in het Koloniaal Weekblad van „Oost en West" met een enkel woord de aandacht gevestigd wordt op den vooruitgang van Oost-Indië op dit gebied.

Weltevreden, Juli 1902. J.

BIJLAGEN VAN HET JAARVERSLAG.

Wij richten thans, nu de ledenlijsten der afdeelingen in ons blad reeds zijn of nog worden gepubliceerd, aan een ieder het dringend verzoek om ons van daarin voorkomende fouten dadelijk kennis te geven, dan kan de verbetering nog plaats hebben in de afdrukken in brochure-vorm, die van de Jaarverslagen en de Ledenlijsten worden gemaakt.

Ook voor de regelmatige toezending van het Weekblad is verbetering hoogst gewenscht.

Bijlage XI.

Jaarverslag der Afdeeling Utrecht en omstreken.

Den 17den Januari 1901 werd op initiatief van Mej. *P. Brondgeest*, correspondente der Vereeniging „Oost en West", en van de presidente dier Vereeniging, Mevr. *N.van Zuylen—Tromp*, alhier een bijeenkomst gehouden in het gebouw *Irene*, waar door den heer G. E. V. L. van Zuylen, voorzitter der 4e commissie, in een zaakrijke causerie doel en streven der Vereeniging aan belangstellenden werd verklaard.

Als uitvloeisel van die bijeenkomst ontstond de Afdeeling „Utrecht en Omstreken" met een getal van **32** leden, waaronder **6** donateurs(trices) en een voorloopig bestuur, bestaande uit de dames *W. J. Weusman—Luitjes, J. E. van Oeveren—van Schaik, P. Brondgeest* en de heeren *Dr. J. H. I. Kohlbrugge, J. F. H. de Graaf* en *D. F. Romein*.

Den 2den Februari d. a. v. had de eerste bestuursvergadering plaats, waarin een voorloopig opgemaakt huishoudelijk reglement voor de afdeeling werd besproken en goedgekeurd.

In diezelfde vergadering stelde de heer Kohlbrugge voor, een tentoonstelling van photografieën van de Indiën en een populaire lezing door den heer Nierstrasz over de Siboga-expeditie (diepzee onderzoek) te doen houden. Tevens zou dan een eerste algemeene vergadering kunnen plaats hebben op den dag der lezing.

Den 27sten Februari had de voorgestelde lezing, opgehelderd door lichtbeelden, plaats in *Irene* voor een niet talrijk publiek, pl. m. 30 personen. Deze lezing, die veel interessants over het diepzee-onderzoek in de Molukken in het jaar 1898 behelsde, gaf door de lichtbeelden het publiek een juist denkbeeld met welke eigenaardige bezwaren een dergelijk onderzoek te kampen heeft, en welke bijzondere diersoorten, vooral onder de visschen, men op verschillende diepten daar ontmoet.

Na afloop werd de uitgeschreven algemeene vergadering gehouden, waarin 't ontwerp-reglement goedgekeurd en het voorloopig bestuur (zie boven) definitief als zoodanig gekozen werd met: mevr. *van Oeveren—van Schaik*, als presidente, en den heer *D. F. Romein* als secretaris-penningmeester. De heeren *Kohlbrugge* en *De Graaf* namen hun benoeming slechts aan onder voorwaarde, dat zij te gelegener tijd door anderen zouden kunnen worden vervangen, vermits beiden door drukke werkzaamheden verhinderd waren, een werkzaam aandeel in de bestuurshandelingen te nemen.

Als leden van het Hoofdbestuur (art. VIII statuten der Vereeniging) werden verkozen mevr. *Weusman, geb. Luitjes*, en de heer *D. F. Romein*.

De heer Kohlbrugge riep nog de medewerking der leden in voor het houden van een tentoonstelling van photo's en van kunstvoorwerpen van de beide Indiën.

Gedurende het jaar werden door het bestuur nog eenige personen aangezocht om een lezing voor de Afdeeling te houden, doch zonder resultaat; enkelen zegden een lezing toe voor het volgende seizoen.

De heer Kohlbrugge stelde ook nog voor, onder de leden een leeskring te organiseeren, waarbij men elkaar lectuur over de Indiën zou zenden, doch dit plan werd in de Bestuursvergadering op 9 Mei, als te veel bezwaar opleverende, verworpen.

Gedurende het afgeloopen jaar had echter in het gebouw van „Voor de Kunst" een expositie van Indische kunstvoorwerpen plaats, voorbereid door leden van „Oost en West" in den Haag, alvorens de afdeeling „Utrecht en Omstreken" was opgericht. Deze tentoonstelling had, wat het aantal bezoekers betrof, weinig succes, doch werd door kenners en artisten zeer geroemd.

De voorgestelde photo-tentoonstelling is niet doorgegaan, wegens de vele daaraan verbonden geldelijke bezwaren.

In de bestuursvergadering van 25 October werd besloten, dat de afdeeling twee abonnementen op het orgaan der Vereeniging zou nemen om daarmee propaganda te maken; de secr.-penningmeester zou die bladen dan aan verschillende personen ter kennismaking kunnen zenden.

Gedurende den loop van het jaar traden uit het bestuur: mej. *P. Brondgeest* wegens verhuizing naar Parijs, waar zij voor de Vereeniging werkzaam was, en de heeren *Kohlbrugge* en *De Graaf* wegens drukke bezigheden.

In de plaats der twee laatstgenoemden kwamen achtereenvolgens de heer *C H. L. Baelde*, off. van gez. 1e kl. van het O.-I. leger met verlof hier te lande, en mevr. *B. Eykman, geb. van der Kemp*,

Bij de oprichting waren er 26 leden en 6 donateurs; op het einde van het jaar waren er respectievelijk 56 en 5, zoodat er in 't geheel een toename van 23 plaats had, meest allen door persoonlijke propaganda verkregen. (*)

Oppervlakkig beschouwd, zou men met het oog op het toenemend ledental, alsook op het saldo der geldelijke verantwoording, tot een gunstige conclusie omtrent den werkring der afdeeling besluiten, doch een dusdanige optimistische beschouwing zou tot verkeerde beoordeeling kunnen leiden.

Gerust kan worden aangenomen, dat de belangstelling in het streven van „Oost en West" in de Bisschopsstad nog zeer gering is, ja eigenlijk beneden het peil, dat men zou mogen verwachten aan te treffen in een stad van meer dan 100.000 inwoners.

Het Bestuur doet daarom bij het uitbrengen van dit verslag een dringend beroep op de leden, om door persoonlijke propaganda bij hun vrienden en bekenden het doel en 't streven der Vereeniging in ruimeren kring bekend te maken en daarbij vooral te wijzen op het groote belang, ook voor het moederland, dat er gelegen is in den bloei onzer overzeesche gewesten en dat, om daartoe mee te werken het lid worden onzer Vereeniging een goed middel is.

Utrecht, 28 Februari 1902.

Namens het Bestuur:

J. E. van Oeveren—van Schaik, Voorz.
D. F. Romein, Secr.-Penningm.

(*) Bij het thans afdrukken (14 Aug) der ledenlijst bedraagt het aantal d. en l. reeds **82**.

Afdeeling UTRECHT en OMSTREKEN.

REKENING en VERANTWOORDING ingevolge Art. 18 van het huishoudelijk reglement, over het jaar 1901.

ONTVANGSTEN.	Sommen.	UITGAVEN.	Sommen.
Saldo in kas bij Oprichting der Afd.	f 0.10	Afgedragen aan het Hoofdbestuur art. 6 Reglem. der Vereeniging	f 26.25
Aan Contributiën (1)	„ 128.50	Onkosten voor lezingen	„ 23.05
Voor aan de leden verkochte huishoudelijke reglementen der afdeeling	„ 8.40	Advertentiën en circulaires	„ 16.50
Lezing van den Heer Nierstrasz (bruto opbrengst)	„ 14.50	Aanschaffing van 200 stuks Huish. reglem. voor de Afdeeling	„ 13.05
		Reiskosten voor leden	„ 10.87½
		Zaalhuur voor vergaderingen	„ 5.—
		Porto's en correspondentie-uitgaven	„ 7.36½
		Diverse uitgaven	„ 1.55
		Saldo op Ult°. December 1901	„ 47.86
Totaal.	f 151.50	Totaal.	f 151.50

Toelichting:

(1) Specificatie der contributiën over het geheele jaar.

	Aantal		Bedrag
Leden 56	26 leden à f 1.— =		f 26.—
	10 „ „ „ 1.50 =		„ 15.—
	5 „ „ „ 2.— =		„ 10.—
	15 „ „ „ 2.50 =		„ 37.50
Donateurs 5	3 „ „ f 5.— =		„ 15.—
	1 „ „ „ 10.— =		„ 10.—
	1 „ „ „ 15.— =		„ 15.—
	61 leden		f 128.50

Alzoo gemiddeld per lid en donateur ± f 2.10½

Bestuur.

Mevr. J. E. van Oeveren—van Schaik, Presidente.
Mevr. W. J. Weusman—Luitjes. Vice-Presidente.
D. F. Romein, Secretaris-Penningmeester. (*Willem Barendtstraat 20bis*).
Mevr. B. Eykman—v. d. Kemp.
F. E. Luitjes.

Donateurs.

Beuningen. H. A. van — Rijnkade 1.
Sprenger van Eyk, geb. Neve. Mevr. F. — Emmalaan 29.
Stockhausen, geb. Reeders. Mevr. A. A. van — Drift 9.
Ven. E. van der — Kromme Nieuwe gracht 24.
Weusman, geb. Luitjes. Mevr. de wed. W. J. — Maliebaan 31.

Leden.

Adriani. Ds. M. A. — Jansveld 51.
Alers. L. F. C. — Tolsteegsingel 4*bis*.
Asselt. D. van — Stations dwarsweg 8.
Baelde, geb. Schaap. Mevr. — Nieuwe gracnt 66.
Baelde. C. H. L.
Baelde. Mej. — Baarn, villa Cassanette.
Baud, geb. Junius v. Hemert. Mevr. W. — Maartensdijk.
Becke. D. E. — Oude gracht W. Z. 16.
Boer—Rochell. Mevr. E. Th. de — villa „Vesta", Maarssen.
Bink—Löbell. Mej. — Vrouw Juttenstraat 37.
Bool, geb. Keller, Mevr. A. C. — Emmalaan 7.
Brondgeest. Dr. P. Q. — Zuylenstraat 15.
Brondgeest, geb. Mulder. Mevr. G. — idem.
Burg. Dr. C. L. van der — Buys Ballotstraat 30.
Buys, geb. van Marle. Mevr. H. — Tolsteegsingel O. Z. 37*bis*.
Caspers. Mej. A. F. — Wilhelminapark 2.
Coers. F. R. — Nieuwe gracht 85.
Corver, Mevr. — Leidsche weg 26.
Dijk. Mej. G. A. van — Maliesingel p. a. Mej. Bakker.
Eerdmans, geb. Bsse. v. d. Feltz. Mevr. — te Heerde.
Eijkman. Prof. dr. C. — Biltstraat 110.
Eijkman, geb. v. d. Kemp. Mevr. B. — idem.
Eijlers de Haan. Dr. — te de Bilt.
Graaf. I. F. H. de — Heerenstraat 24*bis*.
Groenman. F. E. H. — Zodelstraat 38*bis*.
Haenebrink. F. H. — Oude gracht W. b/d Bezembrug.
Hofs. Dr. G. J. — Maliebaan 70*a*.
Houtrijve, geb. Scheuer. Mevr. M. M. van — Weerdsingel O. Z. 66*a*.
Hoenkamp. C. W. — Weistraat 13*bis*.
Hulsebos. Dr. G. H. — Kleutensche weg 11.
Jansen. W. — Kromme Nieuwe gracht 20.
Kalshoven. I. A. — Abstederdijk 202.
Kroon. G. J. — M. H Trompstraat.
Kroon. Mej. W. C. — Schoolstraat 40.
Leeuw. H. de — Biltstraat 47*bis*.
Leeuwen. Edw. van — Kromme Nieuwe gracht 32.
Lichtenbelt. J. W. Th. — Tolsteegsingel W. Z.
Lier. M. D. K. S. van — Muntstraat 7.
Louter. Prof. mr. J. de — Wolvenstraat 4.
Luitjes. F. E. — Nassaustraat 15.
Lijnden. G. K. C. Baron van — Plompetoorngracht 15.
Mees, geb. Moll. Mevr. C. — Cathrijnensingel 25.
Menschaar, geb. v. Setten. Mevr. K. — Buys Ballotstr. 30.
Meijer. Mej. M. — Biltstraat 34.
Muyskens, geb. Meerens. Mevr. — Dondersstraat 60*bis*.
Nierstrasz. H. F. — Nieuwe gracht 77.
Ongerboer. F. — Poortstraat 6.
Oeveren, geb. v. Schaik. Mevr. J. E. van — Predikheerenkerkhof 14*bis*.
Pall. J. — Poortstraat 27.
Post. J. W. — Predikheerenkerkhof 1.
Raedt. O. L. E. de — Twijnstraat 63*bis*.
Reiger. B. — Maliebaan 10*a*.
Roest. J. D. — Biltstraat 184.
Romein. D. F. — Willem Barentszstraat 20*bis*.
Royaards. H. I. — Trem 19.
Rijfkogel. R. C. H. J. — Maliebaan 31.
Rijn. Mevr. C. van — Oosterstraat 8.
Schaap. Dr. P. C. D. — Moreelsepark.
Schaap, geb. Brandon. Mevr. R. — idem.
Schaepman, geb. Ehrhard. Mevr. — Biltstraat 131.
Schouten. H. — Mariahoek 2.
Schröder. Mej. C. — Dondersstraat 30*bis*.
Sedee. A. A. Th. — Twijnstraat 1.
Slooten. J. van — Biltstraat 150. (Naar Indië vertrokken).
Smeets. J. H. K. — Nachtegaalstraat.
Smits. Jhr. C. W. — Bleijenburgkade 49.
Speelman, geb. Petersen. Mevr. — Zeist.
Stok. Dr. J. P. v. d. — Weistraat 124.
Sweerts de Landas. J. L. J. B. Baron — Epe.
Tjabring. S. H. — Ganzemarkt 1.
Tuijter. J. P. — Kievitstraat 10*bis*.
Visser. H. S. de — Willem Barentsstraat 22*bis*.
Waal. J. de — Kromme Nieuwegracht 20.
Walré. Mevr. van — Achter St. Pieter 22.
Went. Prof. Dr. F. A. F. C. — Nieuwegracht 187.
Zellerhoff. C. L. — Janskerkhof 11.

Boekaankondiging.

Tegen dat de vierde groep-tentoonstelling van „Oost en West" in de Gotische zaal geopend zal worden, is te *Haarlem* bij de firma H. KLENMANN & Co. een geïllustreerd boek verschenen van de hand van den heer **J. A. Loebèr Jr.** getiteld: **„Het Vlechtwerk in den Indischen Archipel".**

Dit zeer fraai gedrukte en met keurige platen versierde werk is opgedragen aan de Presidente onzer Vereeniging en wordt uitgegeven, zooals de titel verder vermeldt, „bij gelegenheid onzer Tentoonstelling van Indisch Vlechtwerk".

Is er over dat eenvoudig vlechtwerk nog zooveel te schrijven, begint men met zich af te vragen, als men het geschrift in handen krijgt, maar nadat men het heeft doorgelezen, is men den schrijver dankbaar, dat hij, die nimmer in Indië was en zijn kennis putte uit boeken, particuliere verzamelingen en musea, reeds in deze voorproef van een uitgebreider werk, dat later zal volgen, zelfs aan Oud-Indiërs, die zich verbeelden goed te hebben rondgekeken, veel vertelt, wat zij niet wisten en een nuttigen kijk geeft in het verband tusschen het vlechtwerk der verschillende deelen van onzen archipel en zelfs daarbuiten.

De heer Loebèr heeft echter nog nuttiger werk verricht, waar het zijn streven was om, geheel in het kader van 't geen „Oost en West" beoogt, aan een der oudste takken van Indische kunstnijverheid zijne eigenschappen van geheel oorspronkelijke sierkunst te doen behouden en waar hij met ons medewerkt, om voor die kunst de aandacht te vragen in Europa en aan de maaksters en makers van het werk debiet te bezorgen.

Op zeer modeste wijze geeft hij in zijn slotwoord te kennen, dat hij zich in het minst niet verbeeldt, iets compleets te hebben geleverd. Hij verzoekt dan ook aan de lezers, die daartoe in staat mochten zijn, om door het zenden van een kort berichtje een deel der vele leemten aan te vullen, die nog in zijne schets zullen worden aangetroffen. Men zij overtuigd den schrijver, die naar juistheid zoekt, een dienst te bewijzen.

Wij wenschen den uitgever en hem toe, dat het boek door velen met aandacht zal gelezen worden.

Varia.

Een toekomstdroom. — Bij de naamlooze vennootschap „Snelpersdrukkerij Insulinde" te Padang zag, volgens het *Bat. Nwbl.*, het licht „*Een toekomstdroom*" van *Basta*, die daarin den oorlog van 1903, onzen laatsten kolonialen oorlog, beschrijft.

Het is Engeland, waarmede wij het in dien toekomstdroom te kwaad hebben, met dit gevolg, dat het niet lang duurt of Java is in Engelsche handen, maar wij vinden hulp bij Duitschland, bij het drievoudigverbond, om ten slotte, Nederland met Nederlandsch-Indië, in den Duitschen bond opgenomen te worden. ! !

*
* *

De slapende honden zijn wakker geworden. Nederland dacht in Oost-Indië kustbatterijen aan te leggen en andere maatregelen tegen een B. V. te nemen, zonder de slapende honden wakker te maken, maar jawel! 't is al precies als in Europa.

De Engelsche kapitein *Wanless* kreeg te Batavia vergunning om een pleizierreis over Java te maken en ging al onze strandbatterijen en 't kampement te Tjimahi opmeten. Eerst toen hij op Madura en bij Soerabaja bezig was, kreeg men er erg in en de autoriteiten kwamen bijeen om te bespreken, wat men met hem doen zou. Vóór men echter tot een besluit was gekomen, kreeg de vogel er de lucht van en vloog weg. Kapt. *Wanless* was met een boot naar Singapore vertrokken. Het verhaal, dat wij in de Indische bladen lazen, vermeldt echter niet of hij zijn opnamen heeft meegenomen.

*
* *

Uit Benkoelen vernam *de Locomotief*, dat er sprake van zou wezen, een 1000-tal **Soendaneezen** te verlokken tot **emigratie** daarheen, om de uitgestrekte, braakliggende gronden in de Ommelanden te bewerken; in de 8 eerste jaren zouden zij vrijgesteld worden van belasting.

Inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor Ned.-Indië, Aug. 1902.

Mr. L. W. C. van den Berg: Een gewichtig, maar vergeten Indisch belang. — Mr. J. E. Heeres: Nieuw-Guinea. — *S.: 1811.* — *P. C. C. Hansen Jr.: De noodzakelijkheid eener goede Woekerwet.* — P.: Vezelstoffen in Ned.-Indië. — Nogmaals de verbetering van de haven- en handelsinrichtingen van Soerabaja. — Varia: P.: Grensregeling van Ned.-Guinea. — Jhr. O. van Beresteijn: Revue van Brochures, enz. — W. C. Muller: Bibliographie.

Indisch Militair Tijdschr. 33e jaarg. (1902), afl. 7.

R. Boonstra: Het Europeesche kader bij de Infanterie. — F. C. Hering: Eene repliek. — H. C. de Waal: Een vergelijkende reglementen-studie, getoetst aan de practijk. — H. Lamberts: Berekening van maxima en minima. — J. Herfkens: Het Australische paard. — H. F.: Andere artilleristische opmerkingen. — De strijd tusschen kanon en pantser. — G. Graafland: Na het signaal „Afdanking". — Enz.

Tijdschr. voor het Binnenl. Bestuur, Dl. 23 (1902), afl. 1.

Raden Mas Toemenggoeng Oetojo: Ambulante huisvlijtscholen voor inlanders. — C. J. Hasselman: Artesische irrigatie. — W. E. Leembruggen: Een hulpmiddel voor de controleurs op de B.B. — P. J. F. van Heutz: De Spaar-, Hulp- en Landbouwcredietbank „Limbangen" te Garoet. — Vijfde jaarverslag van de Poerwokertosche Hulp-, Spaar- en Landbouwcredietbank. — Varia: Rijstcultuur-publicaties. — De luiheid van den Javaan.

De Indische Mercuur, 25e jaarg. (1902), No. 32.

Suriname. — Cultuur en bereiding der Gambir (vervolg). — Mexico. — De Benzine Industrie. — Kamer van Koophandel te Amsterdam. — Naaml. Venn. „Vereenigd bezit van Indische fondsen". — Dividenden. — Spoor- en Tramweg-ontvangsten. — Nieuwe Maatschappijen. — Kleine mededeelingen — Enz.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	15 Aug.	29 Aug.	11.20 's av.
Rotterdam, Lloyd,	22 „	5 Sept.	11.30 's av.
Genua, Nederland,	26 „		9.15 's av.
Marseille, Lloyd,	19 „	2 „	7.45 v.m.
Marseille, Fr. dienst,	23 „	6 „	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	15 „	29 Aug.	1.— mid.
Napels, Duits. dienst,	18 „	1 Sept.	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletoire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletoire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

St. Nazaire. Fr.,		8 Sept.	7.45 vm.
Amsterdam, Nederl.,		31 Aug.	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	18 Aug.	1 Sept.	11,30 's av.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 2n van elke maand, alleen op verzoek.
Elken Dinsdag en Vrijdag 7.20 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

MAIL CONGO.

Lissabon den 3n en den 18n van elke maand 8.19 m.

MAIL CANARISCHE EILANDEN.
(Teneriffe.)

Southampton. Elken Vrijdag 7.24 's av.
Liverpool. Elken Maandag 7.24 's av.

ADVERTENTIËN.

Speciaal ingericht voor Heerenkleeding naar Maat.

H. CHRISPIJN.

Marchand-Tailleur.

ELANDSTRAAT 26, Den Haag,
STEEDS VOORHANDEN
Fransche en Engelsche Stoffen.

Blikwerk en Verpakking
voor Oost- en West-Indië.
Aanleg van Gas- en Waterleiding,
Gasgloeilicht en Electric.
3 1e Schuitstraat 3,
W. P. JANSSEN.

Haagsch
Publiciteits Bureau
Gebouw Mercurius
NOORDEINDE 33.

Plaatsing van annonces in
alle bladen der wereld.
Voor de **INDISCHE BLADEN**
vrage men de
bizondere voordeelige voorwaarden

Wol-Regime.

Depôt van het **Echte**
Prof. Dr. G. Jaeger's
NORMAAL-ONDERGOED,
voor Heeren, Dames en Kinderen,
in Winter- en Zomer-qualiteit.
tot de laagste prijzen.
A. VAHLE & Co.,
den Haag, HOOGSTR. 14
Telephoon 1218.
Rotterdam, Hoogstr. 340.
Lijders aan Jicht en Rheumatiek ten zeerste aanbevolen.

Specialiteit in Kousen en Tricot-Goederen in Katoen, Wol, Merino en Zijde.

☞ Bovengenoemde Firma hebben wij voor *'s-Gravenhage* den **Alleenverkoop** opgedragen.
WILH. BENGER Söhne,
Stuttgart,
Eenige geconcessionneerde Fabrikanten der **Echte** Prof. Dr. G. JAEGER's Normaal-Ondergoederen.

Gasornamenten

Nieuwe Armen van af **f 0.60.**
Nieuwe Schuiflampen met Gloeilicht van af **f 5.50.**
Nieuwe 3-lichts Kronen met Gloeilicht van af **f 17.**

Surpriselamp
met zijden Kap en Gloeilicht f 13.50.

NIEUWE
Geijser-Badkachel,

Nieuwste systeem,
met groot nieuw BAD, met 3 jaar garantie en kostelooze plaatsing, **f 60.**
20a, Korte Houtstraat, Den Haag.
Telefoon 1207.

Corsmit Brossois C°.
Wagenstraat 18
DEN HAAG.
Inrichting voor complete
Meubileering,
geschikt voor Indiëns Familie
van af

Salon
Huiskamer
Slaapkamer
Logeerkamer
Dienstbodekamer
Keuken
Gangen

f 850,

Franco door geheel Nederland.

☞ Prijscouranten, Teekeningen of Photo's gratis op aanvrage.

Goud, Zilver en Diamanten.

S. SPIJER,
7 Schoolstraat over de Vischbanken, **Den Haag.**

Atelier voor reparatiën en het zetten van Diamanten.
WALTHAM en INTERNATIONAAL WATSCH HORLOGES.

Verhuizingen door geheel Europa (onder garantie).

Attesten ter inzage van af 1888.

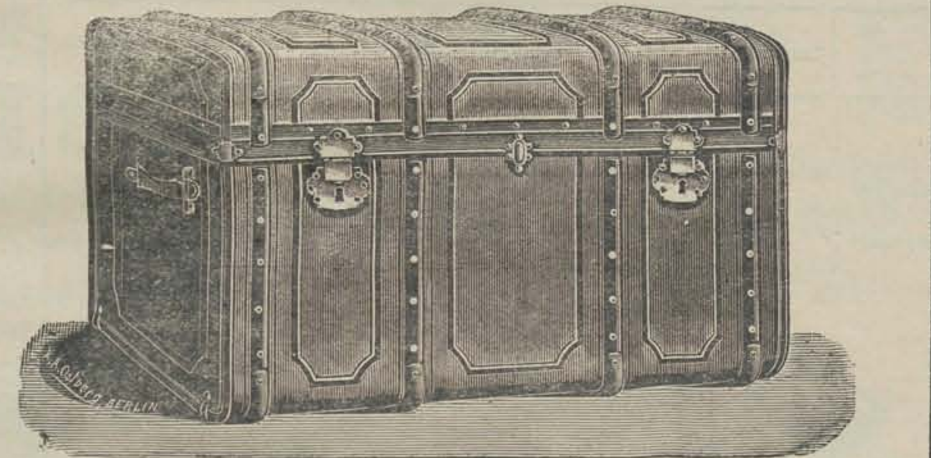
Manden en Kisten gratis in bruikleen.

BERGPLAATS voor INBOEDELS.

DE WEKKER,

Coöperatieve Vereeniging.
Zeestraat 29. Den Haag.
Afdeeling „huisarbeid",

Hoeker's Aardewerk.
Friesch Houtsnijwerk.

HAAGSCHE KOFFERFABRIEK,

Passage 53-55-57, Den Haag.
— INTERCOMM. TELEPHOON 589. —
Noordblaak 93, Rotterdam.

GROOTSTE SORTEERING, SOLIEDST en GOEDKOOPST adres voor

ECHTE RIETEN KOFFERS

met 5 jaar garantie. — 70 pCt. vrachtbesparing. — Eigen fabrikaat. Deze Koffers zijn de lichtste. Onze wereldberoemde ECHTE RIETEN KOFFERS zijn sinds jaren aan het **Hof in Nederland** en bij duizenden families met tevredenheid in gebruik.

A. J. MESKER,
MEUBELFABRIKANT.
Hofspui 81, Telephoon No. 240, 's-Hage.

Inrichting voor complete meubileeringen, zoowel in koop, als in huur.
Complete Ameublementen voor geheele huizen, boven- of benedenhuizen steeds voorradig.
PRIJZEN STERK CONCURREEREND.
Verhuurt mede Gemeubelde boven- en benedenhuizen.
GORDIJNEN. TAPIJTEN.

C. L. Arbeiter,
Spuistraat 63. Den Haag.
HOFBONTWERKER.

Grootste sorteering van uitsluitend I^a Pelterij
Speciale Inrichting tot het bereiden en opmaken van tijgerhuiden enz.
Opzetten van Vogels en Zoogdieren.
Conserveeren van Pelterijen enz., tegen de mot.

Stoomvaart-Maatschappij
„ROTTERDAMSCHE LLOYD"
Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
in verbinding met de diensten der
Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
Goentoer *	23 Aug.	4 Sept.	9 Sept.	28 Sept.	30 Sept.
Merapi	6 Sept.	18 „	23 „	12 Oct.	14 Oct.
Gedé	20 „	2 Oct.	7 Oct.	27 „	29 „
Oengaran	4 Oct.	16 „	21 „	10 Nov.	12 Nov.
Sindoro *	18 „	30 „	4 Nov.	24 „	26 „
Salak	1 Nov.	13 Nov.	18 „	8 Dec.	10 Dec.
Lawoe	15 „	27 „	2 Dec.	22 Dec.	24 „
				1903.	1903.
Ardjoeno	29 „	11 Dec.	16 „	5 Jan.	7 Jan.

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co.,** *Rotterdam.*
De Agenten: **Eijkensluyters & Tromp,** Anna Paulownastraat 1*d*, *'s-Hage.*

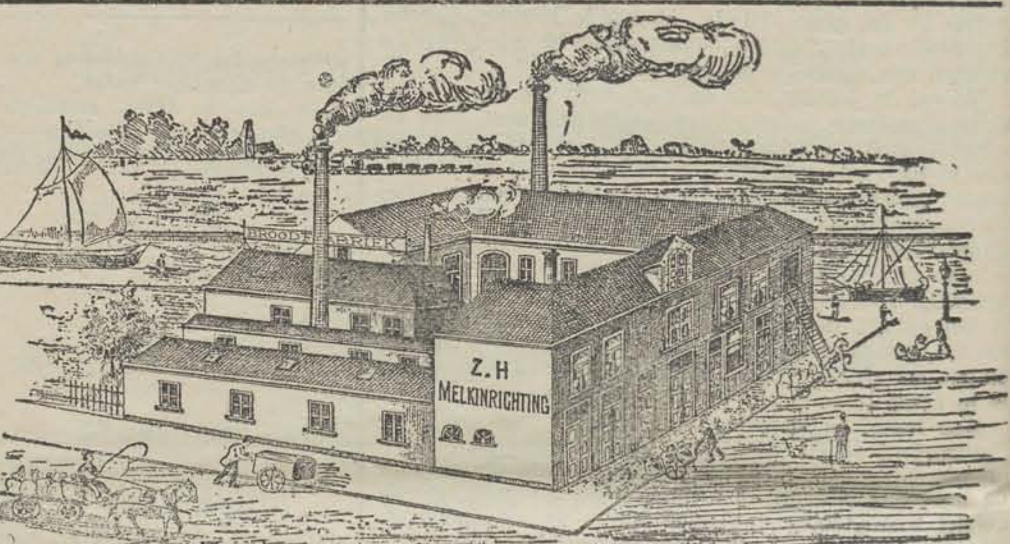
Th. Snitzelaar,
PIET HEINSTRAAT 139,
hoek Zoutmanstraat,
's Gravenhage.

UITRUSTINGEN.

Specialiteit in
Witte, Tricot
en WOLLEN Ondergoederen
VOOR
DAMES, HEEREN
en
KINDEREN.

UITZETTEN
en
Luiermanden.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN
opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma
FALKENBURG & Co.
's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,
wordt op aanvrage **gratis** toegezonden.
Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST" te **'s-GRAVENHAGE** en te **WELTEVREDEN** ter beschikking van belangstellenden.

De Zuid-Hollandsche Broodfabriek,

Waldorpstraat b/d Rijswijksche Weg,
heeft haren **snellen bloei** te danken aan het leveren van heerlijk brood uit de
ZUIVERSTE GRONDSTOFFEN.
Bijzondere aanbeveling verdient ons allerwege beroemd
ZOET ROGGEBROOD.

☞ In December wordt 15 pCt. uitgekeerd, welk dividend gewaarborgd is.

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het **Bureau Heerengracht 4,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie, den heer G. C. A. DE WITT, *de Perponcherstraat n°. 93.*

Een gep. Onderofficier O.-I. Leger voor incasseering, oppasser en huisbewaarder.

Een modiste die werk in Oost-Indië zoekt.

Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.

Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor lectrice.

Een bekwame linnennaaister.

Gewezen Sergeant in W.-I. voor portier, looper of huisbewaarder; kan ook copieerwerk verrichten.

Twee jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.

Een gegageerd Onderofficier der Genietroepen zoekt een betrekking voor loopend beheer; schrijfwerk of eene eenvoudige administratie; ook kantoorwerk in die richting.

Eene dame voor 't les geven aan spraakgebrekkigen.

Een Dame les geven in teekenen en portretschilderen.

Een geroutineerd boekhouder 5 jaren als zoodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmuntende referentiën.

Eene Dame voor pianoles.

Een heer, gewezen fabricatiechef suikerfabriek, met diploma machinistenschool, voor admin. betrekking.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.

Drie Dames voor waarnemen van een huishouden en naar Indiën gaan.

Twee Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.

Een Dame zoekt plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.

Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avonduren gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.

Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.

Eene Juffrouw voor Depôthoudster.

Een bekwaam machinist machine bankwerker voor plaatsing in Oost- of West-Indië.

Een gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.

Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.

Een Dame voor administratieve betrekking.

Twee jonge Meisjes en een jonge Weduwe om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.